

[Justitsministeren.]

med henblik på Islands tilslutning til overenskomsten af 1957 mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om ophævelse af paskontrollen ved de fællesnordiske grænser. Endvidere foreslås affattelsen af lovens § 6 om udvisning af personer, der ikke er i besiddelse af fornødne midler til deres underhold, ajourført under hensyn til de ændringer, der er sket i den sociale lovgivning.

Konventionen om blindpassagerer, der vedtoges den 10. oktober 1957 på den 10. diplomatiske søretskonference i Bruxelles, fastsætter regler, hvorefter stater, der har tiltrådt konventionen, er pligtige til at modtage blindpassagerer, og om, til hvilket land de kan overføre disse passagerer. Det bestemmes endvidere, at udgifterne ved blindpassagerens underhold i den stat, hvor han modtages, og udgifterne ved hans tilbagelevering — med visse begrænsninger — kan kræves refunderet af rederiet.

Konventionen er undertegnet af 16 lande, herunder Norge og Sverige. Spørgsmålet om de nordiske landes stilling til konventionen har været drøftet på nordiske embedsmandsmøder og på møder mellem de nordiske landes justitsministre, og der blev her fra dansk, norsk og svensk side opnået enighed om at søge konventionen ratificeret; Norge og Sverige har allerede ratificeret. Dette standpunkt bygger på den opfattelse, at konventionens bestemmelser indebærer væsentlige fordele for den internationale skibsfart og betyder et humanitært fremskridt med hensyn til blindpassagerers behandling.

Danmarks ratifikation af konventionen gør det nødvendigt at modificere de regler om afvisning, som indeholdes i udlændingelovens § 2. Endvidere bør der — på linje med konventionens bestemmelser — ske en udvidelse af reglerne i lovens § 11 om hæftelse for rederier m. v. I lovforslagets bemærkninger er der redegjort nærmere for disse to ændringer, og jeg tillader mig at henvis hertil.

Med hensyn til overenskomsten om ophævelse af paskontrollen ved de fællesnordiske grænser skal jeg erindre om de ændringer i udlændingeloven, der i anledning af denne overenskomst blev vedtaget i det høje ting i folketingsåret 1957-58 og gennemført ved lov nr. 104 af 21. april 1958. Overenskomsten omfatter som nævnt

ikke Island, men den indeholder en bestemmelse om, at Island efter forhandling kan tilslutte sig den. Da dette kan forventes at ske i en nærmere fremtid, har jeg fundet det rettest, at de ændringer i udlændingeloven, som er nødvendige med henblik herpå, allerede nu gennemføres, således at de kan sættes i kraft, så snart den islandske regering er rede til at tilslutte sig overenskomsten.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændringer i kriminallov for Grønland*.

Forslaget fremsættes i anledning af bestemmelsen i kriminallovens § 121, stk. 2, om, at loven skal optages til revision efter en vis tid. Revisionen af loven skulle efter den oprindelige bestemmelse have fundet sted i folketingsåret 1959-60, men da de undersøgelser, der skulle danne grundlag for revisionsforslaget, ikke var tilendebragt på dette tidspunkt, blev det ved lov af 24. februar 1960 bestemt, at revisionen skulle udskydes, så at et revisionsforslag skulle forelægges folketinget senest i indeværende folketingsår.

Under folketingets behandling af forslaget til kriminalloven i 1953 og 1954 blev der fra forskellig side givet udtryk for, at det ville være af værdi i de kommende år at fortsætte de systematiske retssociologiske undersøgelser, som lå til grund for kriminallovens udarbejdelse, således at man efter en vis tid kunne foretage en vurdering af, om loven burde revideres. Indsættelsen af revisionsbestemmelsen i § 121, stk. 2, var et resultat af udvalgsbehandlingen i folketinget, og det udtales i denne bestemmelse, at revisionsforslaget skal være ledsaget af en på regelmæssige undersøgelser grundet beretning om, hvorledes loven har virket i den forløbne periode. Denne beretning foreligger i form af en af Udvalget for Samfundsforskning i Grønland udarbejdet rapport i 2 bind om kriminalloven og de vestgrønlandske samfund.

Rapporten gør grundigt rede for antallet og arten af kriminelle sager i årene 1954-57 og for, hvordan kriminalloven har været

[Ministeren for Grønland.]

anvendt i praksis, og den giver oplysning om retsmyndighedernes og befolkningens syn på loven og dens muligheder. På dette grundlag gøres der i rapporten status over, om de mål, man satte sig med kriminalloven, er nået, og om de forudsætninger, loven hvilede på, har ændret sig siden lovens ikrafttræden i 1954.

Idet jeg i øvrigt henviser til rapporten, som er omdelt til de ærede medlemmer, skal her ganske kort bemærkes, at nogle af de vigtigste af lovens formål synes at være opfyldt, nemlig at give myndighederne klare retningslinjer at arbejde med i retshåndhævelsen og at skabe retlig ligestilling mellem grønlændere og danske i Grønland i overensstemmelse med de principper, der er nedlagt i Grønlandskommissionens betænkning.

Et andet vigtigt mål, man satte sig i loven, var at videreføre den på gammel grønlandsk tradition hvilende retspraksis, hvorefter lovovertrædere undergives individualiserende behandling og i mindst muligt omfang udelukkes fra deltagelse i normalt samfundsliv. Kriminalloven byggede herved på den forudsætning, at retsmyndighederne i det lille, isolerede grønlandske samfund har nøje kendskab til og kontakt med befolkningen, og at det ville være muligt at finde frem til passende anbringelsessteder for kriminelle og egnede personer, der vil påtage sig at føre tilsyn med lovovertrædere. Den stærke udvikling i kulturel, social og økonomisk henseende, som har fundet sted i Grønland i disse år, har imidlertid — som det påvises i rapporten — medført, at disse forudsætninger i nogen grad har ændret sig. Udviklingen henimod et mere industrialiseret samfund har ført til en øget kontakt med omverdenen, og der har delvis som følge af den ændrede samfundsstruktur vist sig stigende vanskeligheder ved at gennemføre visse af kriminallovens foranstaltninger i praksis.

Jeg må dog være enig med samfundsforskningsudvalget i, at disse forhold ikke bør føre til, at man nu indfører den danske straffelov med dertil hørende institutioner i Grønland. For det første vil det være en meget bekostelig sag at opføre egentlige fængselsinstitutioner i Grønland efter dansk mønster, og jeg tror ikke, at sådanne

institutioner vil passe ind i det grønlandske samfund. For det andet er der hverken fra retsmyndighederne eller befolkningens side udtrykt ønske om indførelse af den danske straffelov. Tværtimod er der fra så godt som alle sider givet udtryk for tilfredshed med kriminallovens principper og system, omend der har rejst sig kritik over de manglende muligheder for at føre de mere indgribende foranstaltninger, navnlig tvangsarbejde og tvangsuddannelse, ud i livet i overensstemmelse med lovens ord.

Den foreslåede revision af kriminalloven er i det væsentlige begrundet i de ændringer i den danske straffelov, som gennemførtes ved lov nr. 163 af 31. maj 1961. Det er her navnlig de nye bestemmelser om betingede domme, der har givet anledning til overvejelser, fordi straffelovens regler om fastsættelse af vilkår i forbindelse med betinget dom i betydelig grad har nærmet straffeloven og kriminalloven til hinanden. Der er ved de nye regler i et videre omfang givet de danske domstole større muligheder for at anvende forsorgsprægede foranstaltninger af forskellig art over for lovovertrædere, end kriminalloven giver adgang til. Der synes derfor at være grund til at bringe kriminallovens foranstaltningsregler på linje med straffelovens bestemmelser i denne henseende, hvorved man opnår dels at gøre foranstaltningssystemet mere smidigt, dels at komme et skridt nærmere mod retsenhed mellem Grønland og den øvrige del af riget.

I øvrigt må det bemærkes, at de lovændringer, der her er bragt i forslag, er forholdsvis beskedne, idet de foreliggende samfundsvidenskabelige undersøgelser som nævnt ikke giver støtte for at antage, at principperne i kriminalloven bør ændres. Vanskelighederne ved at gennemføre de mere indgribende af lovens foranstaltninger vil formentlig kun i ringe grad kunne afhjælpes ved ændringer af loven, såfremt man i øvrigt ønsker at bevare det gældende system.

Derimod kan der være grund til at overveje, hvad der ad administrativ vej kan gøres for at forbedre mulighederne for at finde frem til passende anbringelsessteder og tilsynsførende for domfældte personer. Jeg er i denne forbindelse opmærksom på de forslag, der er fremsat af samfunds-

[Ministeren for Grønland.]

forskningsudvalget om etablering af egnede anstalter for lovovertrædere og optagelse af samarbejde med en dansk forsorgsinstitution om en ændret administration af foranstaltningsfulbyrdelsen.

Lovforslaget er udarbejdet efter forhandling med justitsministeriet og straffelovsrådet, og det er tiltrådt af Grønlands landsråd.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale forslaget til det høje tings hurtige og villige behandling.

Jeg skal endvidere herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring i lov for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning.*

Den grønlandske ægteskabslov indeholder ligesom den grønlandske kriminallov en bestemmelse om, at loven skal optages til revision efter en 5-årig periode, og at revisionsforslaget skal være ledsaget af en på regelmæssige undersøgelser grundet beretning om, hvorledes loven har virket i den forløbne periode. Ligesom for kriminallovens vedkommende er revisionen ved lov af 24. februar 1960 udskudt til folketingsåret 1962-63, idet de samfundsvidenskabelige undersøgelser, som skulle danne grundlag for revisionen, ikke kunne afsluttes tidligere.

Den grønlandske lov om ægteskabs indgåelse og opløsning følger i det store og hele reglerne i den danske ægteskabslov, idet der kun på enkelte punkter er gjort afvigelser fra dansk ret begrundet i hensynet til grønlandsk tradition og retsopfattelse, således som denne blandt andet gav sig udtryk under det grønlandske landsråds forhandlinger i 1952. Under drøftelserne i landsrådet, der gik forud for forslagens fremsættelse i folketinget i 1953, var det navnlig bestemmelsen om adgang til skilsmisse som følge af utroskab, der gav anledning til betænkeligheder, fordi man frygtede, at en for let adgang til skilsmisse kunne føre til mange uovervejede opløsninger af ægteskab. Man var i landsrådet inde på, at adgangen til skilsmisse på grund af utroskab burde begrænses, således at det var en betingelse, at der forelå gentagne tilfælde af eller særlig krænkende form for ægteskabsbrud. Da en sådan bestemmelse imid-

lertid kunne siges i et vist omfang at legalisere ægteskabsbrud, og da den ville medføre betydelige bevisvanskeligheder, valgte man i stedet for bestemmelsen i den nuværende § 59 a, hvorefter en dom til skilsmisse på grund af ægteskabsbrud først bliver endelig, når den krænkede ægtefælle efter en vis betænkningstid og inden en vis frist fremsætter begæring herom.

De undersøgelser, der ligger til grund for det foreliggende lovforslag, er foretaget af Udvalget vedrørende Samfundsforskning i Grønland, der har udarbejdet en rapport om familie og ægteskab i Vestgrønland. Rapporten er omdelt til de ærede medlemmer. Udvalget har gennemgået samtlige separations- og skilsmissesager, der er forekommet efter ægteskabslovens ikrafttræden den 1. juli 1954 og indtil udgangen af året 1959.

Udvalgets rapport belyser de særlige samfundsmæssige og personlige problemer, der er opstået i forbindelse med disse sager, og undersøger, hvorvidt der har vist sig vanskeligheder ved administrationen af lovens bestemmelser.

Idet jeg i øvrigt henviser til rapporten, skal her blot kort nævnes, at de foreliggende undersøgelser synes at vise, at frykten for, at ægteskabslovens indførelse i Grønland skulle give anledning til uovervejede skilsmisser, har været ubegrundet. I de forholdsvis få sager, der har ført til endelig opløsning af ægteskab, har der efter alt at dømme været tale om alvorlige vanskeligheder mellem ægtefællerne, som har gjort det rimeligt at søge skilsmisse gennemført. Den omtalte bestemmelse i lovens § 59 a har ikke haft nogen ægteskabsbevarende betydning, idet ingen ægtefæller har benyttet betænkningstiden til at flytte sammen igen. Derimod har bestemmelsen givet anledning til misforståelser og usikkerhed, da parterne ikke altid har været klar over, at dommen først blev endelig efter fremsættelse af begæring efter betænkningstidens udløb. Da bestemmelsen således ikke har haft nogen positiv betydning, men derimod visse uheldige virkninger, har man foreslået den ophævet.

Med hensyn til virkningerne af separation og skilsmisse fremgår det af samfundsforskningsudvalgets rapport, at det ofte har vist sig vanskeligt for den af parterne, der har måttet rykke ud af den fælles bolig,